

ههلسه‌نگاندن و پيشانا رادى تىگه‌هشتنا په‌رتووگين زمان و ئه‌دهى كوردى و

زانستا پولا ههشتى بنه‌رتى (لويڤ هاوكيشا فليش و لافلين)

د. سه‌لوا فه‌رىق س‌ال‌ح

ماموستا

پشكا زمانى كوردى، زانكۆيا زاخۆ

هه‌رىئا كوردستانى، عىراق

كورتى

ئارماج ژ ئه‌فى فه‌كۆلينى ئه‌فه‌يه، ئه‌م بزائين هه‌ر دوو په‌رتووگين زمان و ئه‌دهى كوردى و زانستا پولا هه‌شتى بنه‌رت هه‌تا چ راده لگه‌ل شيانا وه‌رگرتنا فيرخوزان دگۆنجن. ب ده‌رپه‌نه‌كا دى، ئه‌رى د دارشتن و دانانا په‌رتووگين ئاڤريدا هه‌تا چ راده شيانا فيرخوزان لهر چاف هاتيه وه‌رگرتن. بۆ هه‌لسه‌نگاندن و پيشانا راده‌يا گۆنجانا باه‌تئين ئاڤرى لگه‌ل ئى، نش و ئاستى فيرخوزان چه‌ندين هاوكيشه هه‌نه. فه‌كۆلهر بۆ نيشاندانا ئى چه‌ندى دئ هه‌ولده‌ت دوو هاوكيشان كو ژلاين شاره‌زايين ئى بياڤيه هاتينه دانان، وه‌رگريت.

ريياز و شيوئى فه‌كۆلينى لويڤ ري ٠بازا وه‌سفى و لويڤ هاوكيشا (فليش و لافلين) ده‌يته ئه‌نجامدان.

فه‌كۆلين دئ هه‌ولده‌ت به‌رسقا فان پرسياران بده‌ت :

- ئه‌رى بنه‌رتى ساده‌بوونا دارشتنا باه‌تان هه‌تا چ راده لهر چاف هاتيه وه‌رگرتن؟
 - ژلاين په‌يافه‌ه ژ ساده به‌ره‌ف ئالوزفه ده‌جيت بائى به‌روفايى؟ به‌رده‌واميا وئ چه‌وايه؟
 - ئاستى خواندن، ئاستى ئى و ئاستى پۆلى د دارشتنا باه‌تئين زمان و ئه‌دهى كوردى و زانستا پولا هه‌شتى بنه‌رت لهر چاف هاتيه وه‌رگرتن؟
 - پۆنانا بركان چه‌وايه؟ سڤكن (كورت) بائى گران (درئز)؟
- په‌يئين كليل : شيانا وه‌رگرتنى، پولا هه‌شتى بنه‌رتى، هاوكيشا وه‌رگرتنا (فليش و لافلين).

2. گرنكيا فه‌كۆلينى

شېرۆڤه‌كرن و پيشانا رادى تىگه‌هشتنا په‌رتووگين زمان و ئه‌دهى كوردى و زانستا پولا هه‌شتى بنه‌رتى لويڤ هاوكيشا (فليش و لافلين) كاره‌كى گرنك و زانستيايه و دبته به‌لگه‌يه‌ك كو ئايا په‌رتووگين زمان و ئه‌دهى كوردى و زانستا پولا هه‌شتى بنه‌رتى لويڤ شيانا فيرخوزان د ئاستى بيدي دايه و بۆ ئى چه‌ندى ئى مفا ژ هاوكيشين دوو زانا يان وه‌رگرتيه.

3. پرسيارين فه‌كۆلينى

هه‌ر فه‌كۆلينه‌ك به‌رسقه‌كا زانستيه بۆ پرسياره‌كى يان چه‌ند پرسياره‌كين زانستين لده‌ف فه‌كۆلهرى په‌يدا دبن، بائى سه‌لماندن يان ره‌تكرنا گرمانه‌يه‌كا زانستيه. ئه‌ف فه‌كۆلينه هه‌ولده‌ت به‌رسقا فان پرسياران بده‌ت :

- ئه‌رى بنه‌رتى ساده‌بوونا دارشتنا باه‌تان هه‌تا چ راده لهر چاف هاتيه وه‌رگرتن؟

1. پيشه‌كى

1.1. ئاڤونشائى فه‌كۆلينى

ئه‌ف فه‌كۆلينه لئير ئاڤونشائى، (هه‌لسه‌نگاندن و پيشانا رادى تىگه‌هشتنا په‌رتووگين زمان و ئه‌دهى كوردى و زانستا پولا هه‌شتى بنه‌رتى) لويڤ هاوكيشا فليش و لافلين) ئى هه‌ولده‌ت هه‌ر دوو په‌رتووگين ئاڤرى، د چارچووڤه‌كا هاوكيشيت زانا يين دئى بواريدا هه‌لسه‌نگاندنى بۆ بكه‌ت و دياركه‌ت ئايا د دارشتن و دانانا په‌رتووگين ئاڤريدا هه‌تا چ راده شيانا فيرخوزان لهرچاف هاتيه وه‌رگرتن.

المجلة الاكاديمية لجامعة نوروز

المجلد 6، العدد 4 (2017)

استلم البحث في 2017/9/1، قبل في 2017/12/1

ورقة بحث منظمة نشرت في 2017/12/20

البريد الإلكتروني للباحث : salwa.salih@uoz.edu.krd

حقوق الطبع والنشر © 2017 أساء المؤلفين. هذه مقالة الوصول اليها مفتوح موزعة تحت رخصة

المشاع الإبداعي النسبي - CC BY-NC-ND 4.0

گاریگه رین دکهت سهر دروست بوونا که سایه تیا وی که می نه فجا زانستی بیت یان چونیه تی بیت و نهف قوناغه و فیروبوونین وی دئی بیته دهستیپیکهک بؤ که ههشتن ب زاین و تیگه ههشتن یین دیتر. نه فجا هر جوره لاوازی و خه مساری د دانان و شیسانا ژیدهرین فیروبوونا فی قوناغی و فیزکاریین تایه تی یین وی، ناکامین خراب لدویف خودا دهلیت. لقییری بؤ گوهرین و راسته کرنا رفته رین فان فیروبوونا، رولنی سهره کی دکه فیهت سهر ملنی پوره رده و فیزکرنی. ژ بهر کو د سیستمی پوره ردیدا پرتووک و ماموستا ستوبینن سهره کینه د فیروبوون و فیزکرنیدا و د هندهک بارودوخاندا پرتووک دیتته ته بها که نال ژ بؤ فیزکرنی کو ماموستا دشیته مفای ژئی وهرگریت لهورا پرتووک وهک بهر نامی فیروبوونی دیتته هجی گرنگی بیدانه کا تایهت. ب فی رنگی هه بوونا ناهه رۆکا تیر و ته سمل د پرتووکین پوره ردیدا دیشیت فوتایان بهرف هزرکهنه کا زانستی و رهوا بهت و بهرسفا ههوجه یین فی سهردهمی نوی یی مرو فان بیت. (عباس شکاری : 1391 : 72) د سیستمی پوره ردیدا پرتووکین فوتابخانی رۆله کی گرنگ دینن و ژبو تافیکرین سهرانسه ری و گرنگیه کا تایهت ههیه، ژ بهر کو د فان جوره سیستمه ماندا بیدقیه هه می باهت و ناهه رۆکین پرتووکی بهیته خواندن داکو فوتابی بشین بگه هه سهره کهنه مین مهن و باش. (مولود پرورش : 1392 : 42) هندهک جارن نه گهری بمفا نه بوونا باهتین وانهی، دزفریته بؤ هه بوونا ناهه رۆکه کا نه باش یان چونیه تیا ریکخستن و سهره برکنا باهتیه کو دیتته نه گهری هندئ کو فیروبوونا باهتی بزحه مت یان کیمتر ژ راده یا بیدقی بیت. (زهره صدق فر : 1396 : 107) ژهر فی چندی ریکخستن باهتین وانهی و فیزکاری گهلهک یا گرنگه و بیدقیه پینگافه کا باش ژ بؤ فی چندی ژلانی ماموستا و رهنه گر و خؤدان سهرور بهیته هافیتن. ب شیوه به کی گشتی ژبو شرۆفه کرنا ناهه رۆکین پرتووکین وانهی دوو جوره ته کنیک دهیته بکارهینان :

1. مفا وهرگرتن ژ هاوکیشن (خوانایی) تیگه ههشتنی : نه فان هاوکیشن ژ بؤ دهستیپشان کرنا ریژه یا ئالوزیا زمانی ناهه رۆکا پرتووکین بکارهینن. هاوکیشن تیگه ههشتنی ژ بؤ شرۆفه کرن و قافارتنا راده یا تیگه ههشتنا شیسینهک یان دهقهک بکارهیت. نهف شرۆفه کرن و قافارتنه جهختی دکه نه سهر په یف و دهسته واژین پهره گرافین پرتووکی و ب هاریکاریا هژمارتا په یشان و رسته یان و بکارهینانا هندهک هاوکیشن، راده و پله یا زحه متیا وی دهقی دهستیپشان دیکهن، ههروه سا پله یا هه بوونا په یوه دنیا دهقی دکهل ته مهن و قوناغا خواندن و راده یا شیان تیگه ههشتنا

- ژلانی په یقاشه ژ ساده بهرف ئالوزفه دچیت یانژی بهروفازی؟ بهرده و امیا وی چه وایه؟
- ئاستی خواندن، ئاستی ژئی و ئاستی پۆلی د دارشتنا باهتین زمان و نهدهی کوردی و زانستا پؤلا ههشتی بنه رت لهر چاف هاتیه وهرگرتن؟
- رۆنانا برگان چه وایه؟ سفکن (کورت) یانژی گران (دریژ)؟

4. گرمانا فه کولینی

ژ بؤ ههلسنگندن و شرۆفه کرنا باهتین پرتووکین زمان و نهدهی کوردی و زانستا پؤلا ههشتی بنه رت هاوکیشن زاناین نافرئی دشین نه مجامین درست بدنه بهردهست و دیاردهکته ههتا چ راده ئاستی خواندن، ئاستی ژئی و ئاستی پۆلی و ساناهه بوون د دارشتنا باهتین لهر چاف هاتیه وهرگرتن.

5. ئارمانجین فه کولینی

ئارمانجا فی فه کولینی نهوه کو دهته دیارکن کو پرتووکین زمان و نهدهی کوردی و زانستا پؤلا ههشتی بنه رت ب مفا وهرگرتن ژ هاوکیشن تیگه ههشتنی (لدویف هاوکیشا فلیش و لافلین) راده یا تیگه ههشتنا شیسین و دهقیین بکارهاتی و ریژه یا ئالوزیا زمانی ناهه رۆکا پرتووکین نافرئی د ئاستی ژئی و ئاستی پۆلی فوتایاندا بوویه.

6. ریازا فه کولینی

ریاز و شیوی فه کولینی لدویف ری بازا وهسفی و لدویف هاوکیشا (فلیش و لافلین) بؤ ههر دوو پرتووکین زمان و نهدهی کوردی و زانستا پؤلا ههشتی بنه رت دهیته نه مجامدان.

7. ناهه رۆکا فه کولینی

نهف فه کولینه ژ پیشه کی و دوو بهندان بیکدهیت. بهندی ئیککی، کو چارچوو فی تیورینی فه کولینی بخوهه دگریت و ب کورتی سهبارت پیشه ری تیگه ههشتنا هاوکیشن (فلش و لافلین) دناخفیت. د بهندی دوو بیدا ب شیوه به کی پراکتیکی هاوکیشن زاناین نافرئی لسه ههر دوو پرتووکین زمان و نهدهی کوردی و زانستا پؤلا ههشتی بنه رت پراکتیزه دکهت و دکه هیهته نه مجامان.

بهندی ئیککی

چارچوو فی تیورینی فه کولینی

دهستیپیک

فیروبوون د قوناغین زارو کینیدا گرنگیه کا تایهت یا هه می چونکی نهف چه نه

خستهيا (1): ب زهحمەتی - ب ساناھي بوونا ھيسانی يا فلیش (دیانی : 1366 : 70)

وئسفا شیوی	ھزمارا پەشقان د ھەر رستەپەکی	تیکرایا برگان د سەد پەشقاندا	پەلەیا ساناھیا ھیسانی	تەخمیناخواندنی لئویف پەلەیین فیکرنا فەرمی
گەلەک ساناھي	کیمتر ژ 9 ئ	کیمتر ژ 124 ئ	90-100	پینجی
ساناھي	11	131	80-90	شەشی
پچەک ساناھي	14	139	70-80	حەفتی
ئاسای	17	147	60-70	ھەشت ھەتا نەھی
پچەک بزەحمەت	21	155	50-60	دەھ ھەتا یازدی
زەحمەت	25	167	30-50	سەرەتایا زانکوی
گەلەک بزەحمەت	29 و پتر	92 و پتر	0-30	بکالیورس

2. پیفەری تیکەھشتنا لافلین : ئەف پیفەرە ژلاین (اچ مەک لافلین- بەندی دووین

Maclaughlin.H ی ل سالا (1968) ئی ژبو دەستینشانکرنا رادەیا تەمەن و رادەیا ھەلسەنگاندن و پیقانا رادی تیکەھشتنا پەرتووکی زەمان و ئەدەبی کوردی و زانستا وانە دیگەل بابەتین پەرتووکی وانەیی ھاتە داناندن و پشکیشکرنا. ئەف پیفەرە

پۆلا ھەشتی بنەرەت

شیوازی ئەنجامدانا فەکوئین

داتابین فەکوئین ژ پەرتووکی زەمان و ئەدەبی کوردی) و (زانست بۆ ھەمووان) ژ خواندنی گونجایە؟ و ژ فان قوناغان پیکەھیت : (فچل ھەیی : 1374 : 58)

1. ھەلپژارتنا(30)رستەیان : 10 رستەیین لئویف ئیک ژ دەستپنکا پەرتووکی، 10 رستەیین لئویف ئیک ژ نیقا پەرتووکی، 10 رستەیین لئویف ئیک ژ دوماھیکا پەرتووکی.

- ھەلسەنگاندن و پیقانا رادەیا تیکەھشتنی بۆ پەرتووکا (زانست بۆ ھەمووان) پولا

ھەشتی یا بنەرەت لئویف ھاوکیشا فلیش :

2. ھزمارتا پەیقین کو چوار یا پتر برگە ھەبن.

داتابین فەکوئین ژ پەرتووکا (زانست بۆ ھەمووان) ژ پولا ھەشتی یا بنەرەت چاپا)

(2016) ئی ھاتینە کومکرنا.

3. پەیدا کرنا رەگنی پەیقین چوار برگەپە ژ ھەر سنی نمونەیان، د قنی قوناغیدا ھزمارا

بەدەستھە ھاتی نیزیکی کێژ ھزمارا رەگی بیت دەھینتە ھەلپژارتن. بۆ نمونە 23 نیزیکی

ھزمارا 25-کەواتە رەگی ھزمارا 25 ئی کو دەھینتە 5 ھزمارکرنا.

بۆ ئەنجامدانا فی ریکنی، سنی دەقین سەد پەیقی ژ پشکین دەستپنک، نافەرەست و

کوتایا پەرتووکی ب شیوہپەکی ھەرەمەکی ھاتە ھەلپژارتن، پشتی دەستپنشانکرنا

4. کومکرنا ھزمارا (3) دگەل رەگنی بەدەستھە ھاتی، کو ئەف ھزمارە شیا نا خاندنا

قوتابی ژلاین ئاستی وی قوناغا کو پیدقیە تیدا بیت دیار دکەت.

بەدەستھە ھاتی لیکدانی ھزمارا 0/846بوو و ئەنجاما بەدەستھە ھاتی ژ ھزمارا

5 کومکرنا ھزمارا (5) دگەل رەگنی بەدەستھە ھاتی، کو ئەف ھزمارە تەمەنی قوتابی

دەستپنشان دکەت کو پینقیە ھەبیت دا کو بشیت بابەتی ھەلپژارتی تیکەھیت.

262/835 ھاتە کیمکرنا. پاشان ھزمارا رستەیان و تیکرایا درێژھیا رستان ھاتە

6. کومکرنا ھزمارا (9) دگەل رەگنی بەدەستھە ھاتی، ھزمارا بەدەستھە ھاتی تەمەنی

قوتابیان کو نافەرۆکا ھەلپژارتی بۆ وان گونجایە.

تیکرایا بدهسته هاتی لدویف خستی هاوکیشا فلینش

$$7/29 \ 3 = 33/6 + 4 + 51/4 = 89$$

هژمارا بدهسته هاتی دگهل خسته یا بزحهمت - ب ساناهبوونا فلینش بۆ مه دیار دکهن :

هژمارا برگه یان د دهقی ئیکئی (256)، یا دووینی (276) و یا سیبئی (240) بوویه، واته بابه تین ههلبژارتی ژ بزحهمتی بهرف ب ساناهبوونی هاتیه ریکخستن کو ئهفه پینچهوانه ی ریکخستنا رهوایه بۆ نافه رۆکین وانه یان، دیسان ژه رکو تیکرایا برگه یان (257) د ریزا (167-192) دایه، واته دریزهیا په یقان گهلهکه و بۆ قوتابین بولا ههشتی بنه رت گهلهک یا ب زحهمته، ههروهسا تیکرایا برگه یان 29/7 دناقهرا (0-30) د خستی فلینش دایه واته خواندن لدویف په یا فیزکنا فه رمی بۆ زانکوی هاتیه دانان، واته خواندنا بابه تی بۆ قوتابی گهلهک یا ب زحهمته.

ههلسهنگانن و پیشانا رادهیا تیکه ههشتی بۆ په رتووکا (زمان و ئه دهقی کوردی) بولا ههشتی یا بنه رت لدویف هاوکیشا فلینش :

داتابین فه کولینی ژ په رتووکا (زمان و ئه دهقی کوردی) ژ بولا ههشتی یا بنه رت چاپا (2015) ی هاتیه کومکرن. شتیوی پراکتیزه کرنا هاوکیشا فلینش د نمونین په رتووکا زانست، بولا ههشتی هاتیه باسکرن. لئیری بتی دئ ئه نجامان شروقه کهین.

هژمارا برگه یان	هژمارا رسته یان	نموونه
197	4 رسته	ئیکه مین نموونه لاپهرا 8
225	4 رسته	دوو مین نموونه لاپهرا 107
226	3 رسته	سینهمین نموونه لاپهرا 224
216	3	تیکرا

جیهی کرنا هاوکیشا فلینش بۆ نموونه یا ئیکئی

$$1. \text{ دریزهیا په یقی} = \text{هژمارا برگه یان} = 197$$

$$2. \text{ دریزهیا په یقی} \times 0/846 = 166/6$$

$$3. \text{ قوناغا دووینی} - 262/835 = 96/2$$

$$4. \text{ دریزهیا رسته ی} = 100 \div 4 = 25$$

$$5. 25/3 = 1/015 \times 25$$

تیکرایه د هژمارا 1/015 هاته لیکدان و ئه نجاما بدهسته هاتی ژ ئهوا مایی ژ هاوکیشا برگه یان دهیته کیمکرن. ل خاری شیوی ئه نجامدانا هاوکیشا فلینش هاتیه دیار کرن :

نموونه	هژمارا رسته یان	هژمارا برگه یان
ئیکه مین نموونه لاپهرا 7	8 رسته	256
دوو مین نموونه لاپهرا 171	4 رسته	276
سینهمین نموونه لاپهرا 298	12 رسته	240
تیکرا	8	257

جیهی کرنا هاوکیشا فلینش بۆ نموونه یا ئیکئی

$$1. \text{ دریزهیا په یقی} = \text{هژمارا برگه یان} = 256$$

$$2. \text{ دریزهیا په یقی} \times 0/846 = 216/5$$

$$3. \text{ قوناغا دووینی} - 262/835 = 46/2$$

$$4. \text{ دریزهیا رسته ی} = 100 \div 8 = 12/5$$

$$5. 12/6 = 1/015 \times 12/5$$

$$6. 33/6 = 12/6 - 46/2$$

جیهی کرنا هاوکیشا فلینش بۆ نموونه یا دووینی

$$1. \text{ دریزهیا په یقی} = \text{هژمارا برگه یان} = 276$$

$$2. \text{ دریزهیا په یقی} \times 0/846 = 233/4$$

$$3. \text{ قوناغا دووینی} - 262/835 = 29/3$$

$$4. \text{ دریزهیا رسته ی} = 100 \div 4 = 25$$

$$5. 25/3 = 1/015 \times 25$$

$$6. 4 = 25/3 - 29/3$$

جیهی کرنا هاوکیشا فلینش بۆ نموونه یا سیبئی

$$1. \text{ دریزهیا په یقی} = \text{هژمارا برگه یان} = 240$$

$$2. \text{ دریزهیا په یقی} \times 0/846 = 203$$

$$3. \text{ قوناغا دووینی} - 262/835 = 59/8$$

$$4. \text{ دریزهیا رسته ی} = 100 \div 12 = 8/3$$

$$5. 8/4 = 1/015 \times 8/3$$

$$6. 51/4 = 8/4 - 59/8$$

6. $70/9 = 25/3 - 96/2$

جنيه جى كرنا هاوكيشا فليش بۇ نمونه يا دووڭى

1. دريژاھيا پھيقي = ھزمارا برگھيان = 225
2. دريژاھيا پھيقي $\times 0/846 = 190/3$
3. قوناغا دووڭى - $72/4 = 262/835$
4. دريژاھيا رستھى = $25 = 4 \div 100$
5. $25/3 = 1/015 \times 25$
6. $47/1 = 25/3 - 72/4$

جنيه جى كرنا هاوكيشا فليش بۇ نمونه يا سيبى

1. دريژاھيا پھيقي = ھزمارا برگھيان = 226
2. دريژاھيا پھيقي $\times 0/846 = 191/1$
3. قوناغا دووڭى - $71/7 = 262/835$
4. دريژاھيا رستھى = $33 = 3 \div 100$
5. $33/4 = 1/015 \times 33$
6. $44/3 = 33/4 - 71/7$

تيكرايا بدھستھه ھاتي لدويڭ خشتى هاوكيشا فليش

$1/54 \ 3 = \div 3/162 = 44/3 \ 47/1 \ ++70/9$

ھزمارين بدھستھه ھاتي دگھل خشتھيا بزھمت - ب ساناھسوونا فليش بۇ مھ ديار دکھتن :

ھزمارا برگھيان د دھقي ئيکي (197)، يا دووڭى (225) و يا سيبى (226) بوويھ، واتھ بابھتين ھھلبژارتى ژ بساناھى بھرف بزھمتبوونى ھاتيه ريکھستن، واتھ ئھفھ ريکھستنھ، ريکھستنھکا رھوايه بۇ نافھرؤکين وانھيان، ديسان ژھرؤک تيكرايا برگھيان (216) د ريزا (167-192) دايھ، واتھ دريژاھيا پھيشان گھلھکھ و بۇ قوتابيين پولا ھھشتى بنھرھت گھلھک يا ب زھمتھ، ھھرھسا تيكرايا برگھيان $54/1$ دنافھرا (50-60) د خشتى فليش دايھ واتھ خواندن لدويڭ پلھيا فيزکونا فھرى بۇ سالين دھي ھھتا يازدى نامادھي ھاتيه دانان، واتھ خواندنا بابھتي بۇ قوتابي تا رادھيکي يا بزھمتھ.

داتابين فھکوليتى ژ پھرتووکا (زانست بۇ ھھمووان) ژ پولا ھھشتى يا بنھرھت چاپا) (2016) ئى ھاتينھ کومکرن. بۇ جنيھ جيکونا هاوكيشا (لافلين)ى دھستپيکي (30) رستھ ب ڤى رھنگى کو (10) رستھين لدويڭ ئيک ژ دھستپيکا پھرتووکي (10) رستھين لدويڭ ئيک ژ نيڤا پھرتووکي، (10) رستھين لدويڭ ئيک ژ دوماھيکا پھرتووکي ھاتنھ ھھلبژارتن. پاشان پھيڤين کو چوار يا پتر برگھ ھھن ھاتنھ ديار کرن و ھزمارتن. لدويڭدا رھگى وان پھيڤين چوار برگھي ژ ھھر سى نمونھيان دھيتھ دھستيشانکرن. لڤواري باس ل پينگافين ديتر و ئھجامين بدھستھه ھاتي دى ھيتھکرن :

-کومکونا ھزمارا (3) دگھل رھگى بدھستھه ھاتي، کو ئھف ھزماره شيانا خاندنا قوتابي ژلاين ئاستى وى قوناغا کو پيدفيھ تيدا بيت ديار دکھت.
-کومکونا ھزمارا (5) دگھل رھگى بدھستھه ھاتي، کو ئھف ھزماره تھمھنى قوتابي دھستيشان دکھت کو پنتشيھ ھھبيت دا کو بشيت بابھتي ھھلبژارتى تيبگھھيت.
-کومکونا ھزمارا (9) دگھل رھگى بدھستھه ھاتي، ھزمارا بدھستھه ھاتي تھمھنى قوتابيان کو نافھرؤکا ھھلبژارتى بۇ وان گونجايھ.

پھيڤين چار برگھي و پتر	لاپھرھ	نمونھيا ھھلبژارتى
25	12	دھه رستھين لدويڭ ئيک ژ دھستپيکي
29	181	دھه رستھين لدويڭ ئيک ژ نافھراستى
13	283	دھه رستھين لدويڭ ئيک ژ دوماھيکي
67	-	کوم

1. پھيدا کرنا رھگى پھيڤين چوار برگھيھ.

$8 = 67\sqrt{\quad}$

2. کومکونا ھزمارا (3) دگھل رھگى بدھستھه ھاتي، کو ئھف ھزماره شيانا خاندنا قوتابي ژلاين ئاستى وى قوناغا کو پيدفيھ تيدا بيت ديار دکھت.

$11 = 3+8$

ھھلسھنگاندن ويڤانانا رادھيا تيبگھھشتنى بۇ پھرتووکا (زانست بۇ ھھمووان) پولا ھھشتى يا بنھرھت لدويڭ هاوكيشا (لافلين) ى :

1. په پيدا كرنا رهگي په يقين چوار برگه يه.

$$9 = 75 \sqrt{}$$

2. كومكرنا هژمارا (3) دگهل رهگي بدهسته هاتي، كو ئەف هژماره شيانا خاندانا

قوتايي ژلاين ئاستي وي قوناغا كو پيدقيه تيدا بيت ديار دكته.

$$12 = 3+9$$

3. كومكرنا هژمارا (5) دگهل رهگي بدهسته هاتي، كو ئەف هژماره ته مهن قوتايي

دهستيشان دكته كو پيدقيه هه بيتدا كو بشيت باهتي هه لبارتي تينگه هيت.

$$14 = 5+9$$

4. كومكرنا هژمارا (9) دگهل رهگي بدهسته هاتي، هژمارا بدهسته هاتي ته مهن

قوتايان كو نافه روكا هه لبارتي بو وان گونجايه.

$$18 = 9+9$$

تهنجامين بدهسته هاتي دياردكهن هژمارا په يقين بزه حمت ژ وان (30) رسته يان

(75) په يقين. ريزا ئيكي ژ يا دووي پتره و ريزا سيبي ژ هه دوويان پتره، بفي رهنگي

ديار ديت د ريكخستنا باهتين پتره وكي ژ بسناهي بهرف بزه حمت بووني

په يره وكرنه كا ريكخستي بوويه. تهنجامين بدهسته هاتي دياردكهن دهقن هه لبارتي د

خاندانا فهري دا بو پولا (12) و ته مهن 14-18 گونجايه، واته باهتين پتره وكي بو

پولا هه شتي بنه رت بزه حمته.

تهنجام

1. نافه روكا پتره وكي چ هاوسهنگي دگهل پولا هه شتي بنه رت نينه.

2. لويف هه دوو هاوكيشا راديا تينگه هه شتي باهتين هه دوو پتره وكي (زمان

و ته مهن كوردی) و (زانست بو هه مووان) بو پولا هه شتي بنه رت بزه حمته.

- واته لويف هاوكيشا فليش باهتي (زانست بو هه مووان) د ئاستي زانكويندايه و

باهتين (زمان و ته مهن كوردی) د ئاستي قوتايين پولا (12) ي دايه.

3. لويف هاوكيشا لافين، باهتي (زانست بو هه مووان) د ئاستي پولا يازدي و

ته مهن (13-17) ساليندايه و باهتين (زمان و ته مهن كوردی) د خاندانا فهري دا

بو پولا (12) و ته مهن (14-18) گونجايه.

4. ريرهوا ريكخستنا باهتان ژلاين هژمارا رسته يان د باهتين دهستينيكي، نافه راست

و دوماهيكي ديار دكته كو بناغي ژ بسناهي بوون بهرف بزه حمت بووني لويف

3. كومكرنا هژمارا (5) دگهل رهگي بدهسته هاتي، كو ئەف هژماره ته مهن قوتايي

دهستيشان دكته كو پيدقيه هه بيتدا كو بشيت باهتي هه لبارتي تينگه هيت.

$$13 = 5+8$$

4. كومكرنا هژمارا (9) دگهل رهگي بدهسته هاتي، هژمارا بدهسته هاتي ته مهن

قوتايان كو نافه روكا هه لبارتي بو وان گونجايه.

$$17 = 9+8$$

تهنجامين بدهسته هاتي دياردكهن هژمارا په يقين بزه حمت ژ وان (30) رسته يان

(67) په يقين. ريزا دووي ژ يا ئيكي پتره و ريزا سيبي ژ هه دوويان كيمتره، بفي

رهنگي ديار ديت د ريكخستنا باهتين پتره وكي ژ بسناهي بهرف بزه حمت بووني

چ په يره وكرنه كا ريكخستي نه بوويه. تهنجامين بدهسته هاتي دياردكهن دهقن

هه لبارتي د خاندانا فهري دا بو پولا (11) و ته مهن 13-17 گونجايه، واته باهتين

پتره وكي بو پولا هه شتي بنه رت بزه حمته.

داتايين فهكوليني ژ پتره وكي (زمان و ته مهن كوردی) ژ پولا هه شتي يا بنه رت

چاپا (2015) ي هاتينه كومكرن. بو جيه جي كرنا هاوكيشا (لافين ي بهري نهو

پينگافين پيدشي هاتيه باسكرن لثري بتي دي هاوكيشي جيه جي كهين و باس ل

تهنجامان دكهين.

نومونهيا هه لبارتي	لاپه ره	په يقين چار برگه ي و پتر
دهه رسته يين لويف ئيك ژ دهستينيكي	20	14
دهه رسته يين لويف ئيك ژ نافه راستي	132-133	28
دهه رسته يين لويف ئيك ژ دوماهيكي	236-237	33
كوم	-	75

هاوکیشا فلینش نههاتیه جی بهجی کرن. تنی بو پرتووکا (زمان و نهدهنی کوردی)
لمویف هاوکیشا لافلینی ریکخستنا بابهتین پرتووکنی ژ بساناھی بهرف بزهحمهت
بوونی پهیرهوکرنهکا ریکخستی بوویه.

5. رادها تیگههشتنا بابهتین ههر دوو پرتووکان لمویف هاوکیشا (فلینش و لافلین)
ی ب باشی نههاتیه جی بهجیکرن.

ژیدمر

1. ارامبر استر، پی پی اندرس و ق.اچ اندرسون، (1372)، تحلیل کتاب درسی، ترجمه هاشم فرادنش، فصل نامه تعلیم و تربیت، شماره 33.
2. زهره صدق فر، شهرسادات سجادی، سید بهنام علوی مقدم، (1396)، خوانایی سنجی کتاب فارسی پایه هفتم سال تحصیلی 95-96 به سه شیوه فوک، فرای، فلش.
3. سیف اله فجل الهی، (1374) ارزشیابی و تحلیل محتوای کتاب زبان انگلیسی سال سوم راهنمایی تحصیلی بر اساس مدل های تحلیل محتوا و بررسی دیدگاه دبیران مریوک، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی، گرایش برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان.
4. سیف اله فجل الهی و منصوره ملکی توانا، (1389) روش شناسی تحلیل محتوا با تأکید بر تکنیکهای خوانایی سنجی و تعیین چریب درگیری متون، مجله پژوهش، سال دوم شماره اول.
5. عباس شکاری، زکیه نجاریان، (1391) تعیین شاخص سگج خوانایی گانیک در محتوای کتاب هدیه های اسفانی چهارم و پنجم ابتدایی ایران، پژوهش در برنامه درسی، سال نهم، شماره 6 تابستان.
6. محمد حسین دیانی، (1366) سه فرمول برای تشخیص سگج خوانایی نوشته های ویژه نوسوادان، نشریه علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران.
7. محمد حسین دیانی، (1379) سنجش خوانایی نوشته های فارسی - خوانا نویسی برای کودکان، نوسوادان و نوجوانان، مشهد، کتابخانه رایانهی.
8. معصومه غلامی احمدی، محسن نوکریزی، (1394) تعیین سگج خوانایی مقاله های دانشنامه رشد با هدف شناسایی گروه مخاطب با استفاده از شاخص گانیک /دیانی، فلش/دیانی، فرای /دیانی، پژوهشنامه کتابداری و اطلاع رسانی، شماره 6، دانشگاه فردوسی مشهد.
9. مولود پرورش، (1392) سگج خوانایی کتاب مکالمات اجتماعی.
10. ورنر سورین و جیمز تانکارد، (1381) شریه های ارتباطات، ترجمه علیچا دهقان، تهران، دانشگاه تهران.